

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА МУЗЕЙНО-
ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра туристичного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ІСТОРИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**

Здобувача вищої освіти

другого (магістерського) рівня

зі спеціальності 242 Туризм

освітньо-професійної програми «Туризмознавство»

ЛАНТРАТОВА КОСТЯНТИНА СЕРГІЙОВИЧА

Науковий керівник:
Кандидат педагогічних наук, доцент

Аніщенко Алла
Петрівна

Рецензент:
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри туристичного
бізнесу та країнознавства
Харківського національного
університету імені В.Н.Каразіна

ЛИМАН СЕРГІЙ
ІВАНОВИЧ

Харків – 2021

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить: 43 с., 2 табл., 1 додаток, 35 джерел.

Об'єкт дослідження – історичний туризм.

Метою роботи є експериментально розробити та практично впровадити проект створення гуртка любителів історичного туризму.

Наукова новизна дослідження визначається темою дипломної роботи, комплексним підходом до проблем теоретичної розробки та практичного впровадження туристичних гуртків у ВУЗах, і полягає в тому, що автором комплексно зроблена спроба, використати студентський гурток у справі популяризації туризму.

Практична значимість дослідження полягає в реальних можливостях використання науково-теоретичних висновків дипломної роботи в наукових працях. А також, у використанні практичного досвіду щодо створення студентського гуртка на базі вищого навчального закладу.

В першому розділі досліджено сутність історичного туризму як складової частини туристичної індустрії, процес формування історичного туризму в світі, та сучасний стан історичного туризму в Україні.

В другому розділі теоретично розроблений проект створення студентського гуртка історичного туризму «Скіф». Практично впроваджений гурток історичного туризму. Надані практичні рекомендації щодо створення студентських гуртків на базі вищих навчальних закладів, та проведений аналіз роботи гуртка історичного туризму «Скіф».

Ключові слова: історичний туризм, туристична індустрія, студентський гурток, методи навчання, туристська освіта, освітні програми, історія.

ABSTRACT

Qualification work contains: 43 pages, 2 tables, 1 appendix, 35 sources.

The object of research is historical tourism.

The aim of the work is to experimentally develop and practically implement a project to create a circle of lovers of historical tourism.

The scientific novelty of the study is determined by the theme of the thesis, a comprehensive approach to the problems of theoretical development and practical implementation of tourist clubs in universities, and is that the author made a comprehensive attempt to use the student club to promote tourism.

The practical significance of the study lies in the real possibilities of using scientific and theoretical conclusions of the thesis in scientific papers. And also, in the use of practical experience in creating a student group on the basis of a higher education institution.

The first section examines the essence of historical tourism as part of the tourism industry, the process of formation of historical tourism in the world, and the current state of historical tourism in Ukraine.

In the second section the project of creation of a student's circle of historical tourism "Scythian" is theoretically developed. The circle of historical tourism is practically introduced. Practical recommendations for the creation of student groups on the basis of higher educational institutions are provided, and an analysis of the work of the historical tourism group "Scythian" is carried out.

Key words: historical tourism, tourist industry, student circle, teaching methods, tourist education, educational programs, history.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОГО ТУРИЗМУ.....	5
1.1 Сутність історичного туризму як складової частини туристичної індустрії.....	5
1.2 Процес формування історичного туризму в світі.....	6
1.3 Сучасний стан історичного туризму в Україні.....	10
Висновки до першого розділу.....	14
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ ГУРТКА ІСТОРИЧНОГО ТУРИЗМУ «СКІФ».....	16
2.1 Теоретична розробка проекту створення гуртка історичного туризму «СКІФ».....	16
2.2 Практична реалізація проекту гуртка історичного туризму «СКІФ» у Харківській державній академії культури.....	19
2.3 Методичні рекомендації щодо створення гуртка історичного туризму «СКІФ» та аналіз результатів його діяльності.....	26
Висновки до другого розділу.....	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Актуальність теми. У наш час, туризм є однією з найперспективніших галузей світової економіки, навіть незважаючи на сучасні світові процеси, які негативно впливають на динаміку розвитку туризму, можна констатувати, що люди не перестають мандрувати навіть у не зовсім відповідних до цього умовах. На сьогодні, історична спадщина та об'єкти пов'язані з нею займають одне з основних місць у туристичній індустрії. Поруч із рекреаційними ресурсами, історико-культурні ресурси є головними факторами популярності туристичного регіону. Майже жодна туристична поїздка не обходиться без відвідування місцевих пам'яток культури та історії. Тури до курортів Єгипту, Туреччини, Кіпру, які б здавалися чисто рекреаційними? не обходяться без відвідувань пірамід, залишків античних міст, або місцевих музеїв. Історичний туризм, має велике культурне значення для виховання національної самосвідомості серед молоді, що є досить актуальною темою на сьогоднішній день. Робота ж, у туристичних гуртках має потенціал для підвищення професійного рівня майбутніх спеціалістів туристичної сфери. Може зацікавлювати їх, до заглиблення у свою спеціальність вже з перших курсів навчання.

Детальним дослідженням історії розвитку та формування історичного туризму займалися видатні вчені та науковців, а саме: Соколова, М.В., А.Н. Дулов, К.А. Дюхова, Д.В. Юрчак.

Об'єктом роботи є історичний туризм.

Предметом – організація діяльності гуртка історичного туризму «Скіф».

Метою роботи є експериментально розробити та практично впровадити проект створення гуртка любителів історичного туризму.

Відповідно меті дослідження роботи можна виділити наступні завдання:

- Визначити сутність історичного туризму у світі

- Дослідити процес формування історичного туризму
- Визначити сучасний стан історичного туризму в Україні
- Теоретично розробити проект створення гуртка любителів історичного туризму «Скіф»
- Практично реалізувати створення гуртка історичного туризму «Скіф»
- Надати практичні рекомендації щодо функціонування гуртка «Скіф», та проаналізувати результати його діяльності

Наукова новизна дослідження визначається темою дипломної роботи, комплексним підходом до проблем теоретичної розробки та практичного впровадження туристичних гуртків у ВУЗах, і полягає в тому, що автором комплексно зроблена спроба, використати студентський гурток у справі популяризації туризму.

З огляду на специфіку дослідження, рішення поставлених завдань здійснювалося за допомогою наступних загальнонаукових методів дослідження:

1. Метод цілеспрямованої вибірки при зборі матеріалу.
2. Аналітичний метод: аналіз теоретичної літератури по темі дослідження.
3. Метод зіставлення і узагальнення при проведенні аналізу діяльності гуртка історичного туризму.

Практична значущість дослідження полягає в реальних можливостях використання науково-теоретичних висновків дипломної роботи в наукових працях. А також, у використанні практичного досвіду щодо створення студентського гуртка на базі вищого навчального закладу.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури у кількості 35 джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Сутність історичного туризму як складової частини туристичної індустрії

Історичний туризм є одним з основних компонентів туристичної індустрії. Сутність історичного туризму полягає у бажанні людей вивчати своє минуле, й відвідувати найрізноманітніші місця пов'язані з ним.

Історико-культурний туризм це найбільш широко поширений вид активного пізнавального відпочинку. Він включає в себе всі види туризму, спрямовані на пізнавальні і ознайомчі цілі. Програми такого туризму засновані на інтересі до історико-культурної спадщини людства в усьому його розмаїтті. Туристичний продукт в цьому випадку пропонується у вигляді культурних вражень. Різновидом історико-культурного туризму можна вважати етнічний і етнографічний туризм.

Характерними рисами історичного туризму є те, що цей вид туризму вважається значущою статтею доходу в багатьох державах світу. Для залучення іноземного капіталу державам потрібно збільшувати діапазон особливостей і пам'яток території, а також берегти і реконструювати вже наявні об'єкти історії, так як це дозволить збільшити термін перебування мандрівників, і, як наслідок, збільшить приплив прибутку. Історико-культурний туризм вважається найбільш поширеним видом туризму, який користується попитом у різних верств населення, що розрізняються за рівнем заробітку, статтю, віком і т.д.

Специфікою цього різновиду туризму є те, що об'єктом історичного туризму може стати що завгодно, що має історичну цінність для певних людей. Естетична краса відвідуваного місця не відіграє вирішального значення. Роль магніту для любителів історії може стати навіть чисте поле без будь-яких візуальних відміток, якщо на цьому полі відбулася якась велична подія котра важлива для туриста.

Тому, одним із головних чинників створення успішного туристичного продукту пов'язаного з історією, є вивчення цільової аудиторії для якої цей продукт створюється. На основі національності, релігійної приналежності, або минулого предків, можна визначити яке саме місце або маршрут може скористатися попитом у певної соціальної групи населення.

Таким чином, історичний туризм займає одне з провідних місць у формуванні туристичної індустрії світу. Він ніколи не втрачав своєї популярності, тому що людей завжди тягнуло до вивчення своєї історії, та історії інших народів. А інтерес до історичної спадщини, як правило викликає бажання побачити на власні очі визначні місця та пам'ятки, що і є головним спонукаючим фактором до туристичної мандрівки.

1.2 Процес формування історичного туризму в світі

Процес формування та розвитку історичного туризму цілком пов'язаний, і є частиною загального розвитку туризму та туристичної індустрії у світі, та являє собою його невід'ємну складову.

Багатвікова історія людства насичена різними подіями, часто супроводжувався подорожами в цілях розвитку торгівлі, завоювання і освоєння нових земель, пошуків ресурсів, нових транспортних шляхів, знайомства з іншими країнами, життям і звичаями їх народів і т.д. Все це поступово призвело до виникнення особливої форми подорожей - туризму. Зародившись на початку ХІХ століття в Англії, через століття туризм перетворився в масове явище. Удосконалення продуктивних сил привело до появи більшої кількості вільного часу, а нові динамічні умови життя суспільства зумовили зростання рекреаційних потреб населення. У підсумку, в 60-х роках ХХ століття стала складатися особлива соціально-економічна система, яка до початку 80-х років набула міжнародного характеру - індустрія туризму[15, с. 3].

На сьогодні, зустрічаються різні варіанти періодизації історії туризму. Однак єдиної наукового рішення у цьому питанні досі немає і не може бути. Тому що питання періодизації, завжди є досить суб'єктивним явищем. За основу у цій роботі, я взяв періодизацію М.В. Соколова, яка базується на загальноісторичній періодизації. Дана періодизація туризму як явища взагалі, підходить зокрема й до періодизації історичного туризму. Адже кожен з етапів, мав певну специфіку яка відрізняла його від інших. Спираючись на його роботи, виходять наступні етапи: мандрівки в стародавньому світі, мандрівки у Середні віки, розвиток історичного туризму у Новий час та історичний туризм у Новітній історії людства.

Елементи історичного туризму зустрічаються уже у державах стародавнього сходу. У древньому Єгипті поруч із поїздками для рекреації мали місце подорожі до місцевих історичних пам'яток, зокрема популярністю у єгиптян користувався Сфінкс, три великі піраміди Гізи і ступінчаста піраміда Джосера в Саккарі. На стінах цих пам'яток навіть збереглися підписи перших туристів, які свідчили в тому числі і про мотиви їх мандрів. Зокрема, напис 1244 до н.е. говорить: «Nadnachte, секретар казначейства, прийшов сюди, щоб зробити екскурсію і весело провести час разом зі своїм братом Panachti ... »[15, с. 40].

Загальному зростанню кількості подорожей сприяли наукові досягнення давнини. Зокрема, з активізацією подорожей швидкими темпами стала розвиватися картографія. Найбільших успіхів у цій галузі досягли китайці, мали в II в. до н.е. (А можливо і набагато раніше) шовкові карти, які використовувалися як в мирних, так і у військових цілях. У II ст. н.е. китайський енциклопедист Чжан Хен став використовувати географічну масштабну сітку при виготовленні карт, а в наступному столітті в Китаї вже існували офіційні стандарти з виготовлення карт. Крім того, суттєвими досягненнями китайської цивілізації стали компас, тривимірні карти і докладні географічні огляди. Найбільш повні з останніх - «Шаньхайцзін» і «Юйгун». (сноска)[15, с. 45].

З плином часу, туристичні подорожі з історико-культурними цілями отримали свій розвиток у стародавній Греції та Римі. Об'єктами туристичних мандрівок ставали як релігійні споруди та культури, так і визначні культурні та наукові центри тодішнього світу. Майже усі відомі грецькі філософи та мислителі здійснювали подорожі, у найрізноманітніших напрямках, від північної Європи до Єгипту.

За часів панування Римської імперії була створена індустрія туризму. Будувалися якісні дороги, які стали основними магістралями туристів на багато віків, створювались готелі та місця харчування. На дорогах. В Римській імперії існували прообрази сучасних туристичних бюро, у вигляді римської державної пошти. Станції римської розташовувались на головних дорогах, й займалися будь-якими питаннями пов'язаними за мандрами.

На наступному етапі, який пов'язаний с історією середніх віків, туристична галузь прийшла до тимчасового занепаду. Серед усіх видів подорожей в Середні віки найбільшого поширення набуло паломництво по святих місцях. Паломництво було характерно не тільки для християн, так як практично у всіх релігіях світу є священні місця, пов'язані з життям самого бога, його пророків чи святих. Так, буддисти в своїх паломництвах повторювали мандри Будди. Індуїсти поклонялися святим місцям Крішні і Вішну, а також приходили для ритуального обмивання до священної ріки Ганг. Мусульманам усього світу наказувалося хоча б раз у житті здійснити хадж до Мекки. Крім того, священним місцем для них вважається Медіна, де знаходиться могила пророка Мухаммеда[15].

Крім того, в Середньовіччі мали місце і історико-культурні, поїздки до античних архітектурних пам'ятників і художніх творів. Зростання інтересу до культури Стародавньої Греції і Риму сприяв появі перших музеїв. Так, у 1471 р за рішенням Папи Римського Сикста IV в Капітолійському палаці було виділено кілька залів, які перебувають під контролем спеціальних зберігачів, для експонування древніх статуй і творів мистецтва[15, с. 57].

Історичний туризм отримав новий поштовх до розвитку у Новий час. Зі зростанням рівня добробуту, і особливо освіченості населення, зріс й інтерес до історико-культурної спадщини. Величезний інтерес у людей нового часу викликали пам'ятки античної культури. Цьому сприяло відродження знань про цей період, після відносного забуття у Середні віки. Багато освічених європейських людей мріяли своїми очима побачити залишки стародавніх міст Італії та Греції, що сприяло економічному піднесенню цих регіонів.

Зростання у Новий час інтересу населення Європи до поїздок за кордон з метою розваги і відпочинку привів в підсумку до появи в середині ХІХ в. індустрії туризму. Першою організованою туристською поїздкою вважається виїзд 570 осіб залізницею з Ланкастера в Лафборо в 1841 р, організований протестантським пастором Томасом Куком (ThomasCook, 1808-1892 pp.) 141 . Сам Т. Кук народився в бідній англійській сім'ї, в три роки залишився без батька і в юності змушений був підробляти в столярній майстерні всього за 6 пенсів в тиждень. У віці 17 років Томас прийняв хрещення в баптистській церкві. Незабаром він став пастором і почав вести активну боротьбу з людськими вадами, в першу чергу з пияцтвом і курінням. І робив він це фанатично. Зокрема, Кук добровільно прийняв обітницю не вживати спиртних напоїв, активно читав проповіді і заснував Суспільство тверезості, яке сам і очолив. Як ні парадоксально, але в підсумку саме це і призвело до появи індустрії туризму[15, с. 84].

На четвертому етапі розвитку, туризм, завдяки зростанню добробуту та збільшенню кількості вільного часу, став масовим явищем. Й перетворився на одну із незмінних складових життя людини.

На розвиток і формування саме історичного туризму у сучасному його вигляді зіграли як і набуття цією індустрією масовості, так і глобальне підвищення освітнього рівня. Розвиток історичної науки, й донесення її до широких мас населення невідкладно призвели до росту популярності визначних історичних пам'яток.

Саме історична спадщина у різних її проявах, формує бренди багатьох сучасних туристичних центрів (Рим, Париж, Афіни, Стамбул, Київ). А такі невеличкі й нікому у світовому масштабі невідомі міста та селища, як Ватерлоо (Бельгія), Бородіно (Росія), Полтава (Україна), стали центрами подієвого, меморіального, та історичного туризму великого рівня.

Таким чином можна сказати, що історичний туризм розвивався й формувався у лоні усієї туристичної індустрії. Він отримав свій початок на стародавньому сході, активно розвивався у древньому Римі та Греції. Певний провал у розвитку історичного туризму як і туризму взагалі прийшовся на Середні віки, коли в занепад прийшла туристична інфраструктура, індустрія гостинності, й загальний культурний рівень. Натомість у Новий час, історичний туризм зробив новий ривок у своєму розвитку перетворившись на одну з головних складових у сформованій туристичній індустрії. Й на сьогоднішній день, історичний туризм відіграє провідну роль в епоху масового туризму. Історична спадщина формує бренди найпопулярніших туристичних центрів світу, й здатна зробити з провінційного міста центр тяжіння для туристів.

1.3 Сучасний стан історичного туризму в Україні

Україна, завдяки своєму унікальному географічному положенню й багатонаціональній історії може похвалитися унікальною історичною спадщиною, яка формує туристичний потенціал нашої країни. На території України можна знайти сліди величезної кількості народів, культур, та цивілізацій. На сьогоднішній день, мандруючи по країні, крім власне української історичної спадщини можна побачити сліди: польської, турецької, молдаванської, кримсько-татарської, румунської, австро-угорської культур. Саме завдяки такій різноманітності історичної спадщини,

Українська держава має змогу привертати до себе увагу любителів історичних мандрівок з сусідніх країн.

Сучасний стан історичного туризму в Україні потребує вирішення ряду проблем на різних рівнях українського суспільства. Від самого усвідомлення значення історичної пам'ятки, до інфраструктурних питань.

Як відомо, наша країна має значний потенціал для розвитку в'їзного і внутрішнього історико-культурного туризму. На державному обліку в Україні перебуває понад 130 тис. пам'яток, із них: 57 206 - пам'ятки археології (418 з яких національного значення), 51 364 - пам'ятки історії (147), 5926 - пам'ятки монументального мистецтва (45), 16 293 - пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні (3 541). Функціонує 61 історико-культурний заповідник, 13 з яких мають статус національних. У Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: Софійський собор з архітектурним ансамблем, Києво-Печерська лавра в м. Київ, історичний центр м. Львів[7].

У той же час велика кількість об'єктів історичної спадщини перебувають у незадовільному стані. Деякі знаходяться у аварійному стані. Вирішення цього принципового питання є головним на шляху популяризації історичного туризму в Україні. Проведення реконструкцій та ремонтів у місцях історичного значення, дуже часто стають непід'ємною ношею для місцевих бюджетів, й потребують або допомоги держави, або залучення інвесторів.

На сьогоднішній день не розроблено методологічних аспектів аналізу функціонування пам'яток історії та культури екскурсійного туристичного об'єкта. Внаслідок цього складові історико-культурної спадщини залучаються до туристичної галузі безсистемно, а їх пізнавальна функція зводиться до мінімуму. Серед 418-ти пам'яток археології національного значення лише 54 використовуються як туристичні об'єкти; з 147 пам'яток історії національного значення туристичними об'єктами є 98; з 45 пам'яток

монументального мистецтва національного значення в туристичній інфраструктурі представлено[7].

Ці фактори негативно впливають на рівень розвитку історичного туризму в Україні. Задля подолання цих проблем необхідна консолідація, та спільна праця працівників науки, культури, та туристичних компаній. Також, відновлення, реставрація та ремонт історичних пам'яток майже неможливо зробити у великій кількості, без підтримки держави.

Незважаючи на всі труднощі, наш час є періодом розвитку нових тенденцій у культурному житті, відроджуються раніше забуті імена, пам'ятки й події, по-новому оцінюється історична спадщина. І тому для більшості українських регіонів орієнтація на історичний туризм стає однією з реальних можливостей економічного, соціального й культурного піднесення. Виявлення його потенціалу, як ресурсу розвитку регіону, пов'язане з потребами управлінської практики, необхідністю допомогти територіальним співтовариствам оптимізувати процеси залучення широких верств населення до співробітництва з іншими історико-культурними співтовариствами, а також процесами, пов'язаними з довгостроковим прогнозуванням розвитку території[14].

Таким чином, українська держава володіє досить великим потенціалом в сфері розвитку історичного туризму. Завдяки величезній кількості історичних пам'яток, наша країна може розвивати як внутрішній так і в'їзний туризм. Завдяки своєму багатонаціональному минулому, ми можемо привертати увагу серед населення сусідніх країн, адже тут вони можуть знайти частинку своєї культури та історії. Однак негативною тенденцією у розвитку історичного туризму в Україні є незадовільний матеріальний стан багатьох історичних об'єктів. Багато з них не використовуються за призначенням, або знаходяться в аварійному стані. Вирішенням цих проблем може стати залучення фінансів інвесторів (як українських так і зарубіжних). Або колективна робота працівників науки, культури та туристичних фірм

задля звернення уваги до об'єктів історичної спадщини з боку суспільства та держави.

Висновки до першого розділу.

У сучасному світі історичний туризм є одним з основних компонентів туристичної індустрії. Сутність історичного туризму полягає у бажанні людей вивчати своє минуле, й відвідувати найрізноманітніші місця пов'язані з ним. Характерною рисою історичного туризму є те, що цей вид туризму вважається значущою статтею доходу в багатьох державах світу.

Процес формування та розвитку історичного туризму цілком пов'язаний, і є частиною загального розвитку туризму та туристичної індустрії у світі, та являє собою його невід'ємну складову.

У процесі формування та розвитку історичного туризму, можна виділити 4 етапи, хронологічно ідентичних з історичними етапами історії людства: мандрівки в стародавньому світі, мандрівки у Середні віки, розвиток історичного туризму у Новий час та історичний туризм у Новітній історії людства.

Можна сказати, що історичний туризм розвивався й формувався у лоні усієї туристичної індустрії. Він отримав свій початок на стародавньому сході, активно розвивався у древньому Римі та Греції. Певний провал у розвитку історичного туризму як і туризму взагалі прийшовся на Середні віки, коли в занепад прийшла туристична інфраструктура, індустрія гостинності, й загальний культурний рівень. Натомість у Новий час, історичний туризм зробив новий ривок у своєму розвитку перетворившись на одну з головних складових у сформованій туристичній індустрії. Й на сьогоднішній день, історичний туризм відіграє провідну роль, в епоху масового туризму. Історична спадщина формує бренди найпопулярніших туристичних центрів світу, й здатна зробити з провінційного міста центр тяжіння для туристів.

Українська держава володіє досить великим потенціалом в сфері розвитку історичного туризму. Завдяки величезній кількості історичних пам'яток, наша країна може розвивати як внутрішній так і в'їзний туризм. Завдяки своєму багатонаціональному минулому, ми можемо привертати

увагу серед населення сусідніх країн, адже тут вони можуть знайти частинку своєї культури та історії. Однак негативною тенденцією у розвитку історичного туризму в Україні є незадовільний матеріальний стан багатьох історичних об'єктів. Багато з них не використовуються за призначенням, або знаходяться в аварійному стані. Вирішенням цих проблем може стати залучення фінансів інвесторів (як українських так і зарубіжних). Або колективна робота працівників науки, культури та туристичних фірм задля звернення уваги до об'єктів історичної спадщини з боку суспільства та держави.

РОЗДІЛ 2.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ГУРТКА ІСТОРИЧНОГО ТУРИЗМУ «СКІФ».

2.1 Теоретична розробка проекту створення гуртка історичного туризму «СКІФ»

Традиційною формою організації студентської наукової роботи, яка широко використовується для залучення студентів до вивчення загальнонаукових, суспільних та спеціальних дисциплін у вузах, є студентські наукові гуртки. Вони створюються при кафедрі чи науковій лабораторії і являють собою порівняно невеликі колективи, об'єднані розробкою певної наукової проблеми. Студентський науковий гурток, як правило, об'єднує ентузіастів, які вивчають принципи, методи та прийоми ведення наукової роботи. Наукові гуртки створюються в основному для студентів молодших курсів. Це перший етап, початкова форма оволодіння майбутніми фахівцями навичками наукового дослідження. Робота у таких гуртках забезпечує необхідне поєднання масових форм роботи (бесіди, диспути, тематичні вечори, обговорення доповідей тощо) з обов'язковим дослідженням кожним студентом індивідуальної теми. Діяльність у науковому гуртку має творчий характер і виховує у студента якості дослідника, збагачує й закріплює знання й уміння студентів[24].

Історичний туризм є важливою складовою у процесі патріотичного виховання студентства, адже вивчення історії свого краю та народу неодмінно веде до зросту національної свідомості.

Студентський гурток історичного туризму має відігравати роль об'єднуючої та рухомої сили для популяризації історичного туризму, адже будь-яка людина коли хоче здійснити подорож, в першу чергу задається питанням «з ким я можу здійснити подорож?» а також «куди саме мені поїхати?». На обидва ці питання можна буде знайти відповідь у спеціалізованому гуртку.

Метою діяльності студентського гуртка з історії туризму «Скіф» є поглиблене вивчення студентами історії рідного краю та держави. Колективне відвідання історико-культурних пам'яток, розширення загального і професійного світогляду, отримання практичних навичок для майбутніх фахівців туристичної сфери.

Основними документами, що визначає та регламентує аспекти діяльності нашого гуртка, є положення гуртка, Закон України «Про освіту» та статут Харківської державної академії культури. Заняття в гуртку відбувалися по четвергам, розпочиналися о 16:10 і закінчувалися о 17:30 год.

Управління гуртком здійснює науковий керівник та староста гуртка, обраний з числа студентів. Вони мають складати план роботи гуртка, координувати проведення лекцій та практичних виїздів, вирішувати усі питання пов'язані з діяльністю гуртка.

Приймати участь у роботі гуртка мають можливість усі студенти Харківської державної академії культури на добровільних засадах. Членство у гуртку не є фіксованим, прийом до гуртка історичного туризму здійснюється на його засіданнях, за бажанням студента.

Для членства у гуртку історичного туризму є декілька критеріїв. Треба бути присутнім на більше ніж половини занять гуртка на протязі навчального періоду роботи гуртка (2 місяці). Дотримуватись умов Положення про гурток. Виконувати доручення керівників гуртка та їх заступників.

Діяльність гуртка складається з двох основних частин, теоретичної та практичної. На теоретичних заняттях студенти вивчають історію формування, та культурну спадщину певного історико-культурного регіону України, після чого діяльність гуртка переходить в практичну частину. На основі вивченого матеріалу, колективними зусиллями створюється туристичний маршрут, досліджуванім історико-культурним регіоном країни. Й під керівництвом наукового керівника гуртка, відбувається подорож студентів, власним, розробленим маршрутом. Така форма діяльності гуртка

має вирішувати головні завдання й відповідати меті створення студентського гуртка історичного туризму «Скіф».

Теоретичні заняття гуртка історичного туризму мають відбуватися один раз на тиждень. За два місяці теоретичних занять планується вивчити історію одного історико-культурного регіону України, й наприкінці другого місяця роботи має бути здійснена практична туристична подорож розробленим студентами маршрутом.

План-графік роботи студентського гуртка «Скіф».

№ п/н	Дата	Час та місце проведення заходів	Тематика
1	03.09.2019	Час 16:10, ауд. 45а	Загальні збори членів гуртка, затвердження плану роботи на 2019-2020 н.р.
2	Вересень-жовтень 2019 рік	10.09; 17.09; 24.09; 01.10; 08.10; 15.10; 22.10; 29.10. Час 16:10, ауд. 45а	Історія регіону «Слобожанщина», теоретичне вивчення та практична поїздка.
3	Листопад-грудень 2019 рік	05.11; 12.11; 19.11; 26.11; 03.12; 10.12; 17.12; 24.12. Час 16:10, ауд. 45а	Історія регіону «Сіверщина», теоретичне вивчення та практична поїздка.
4	Січень-лютий 2020 рік	09.01; 16.01; 23.01; 30.01; 06.02; 13.02; 20.02; 27.02. 16:10, ауд. 45а	Історія регіону «Полтавщина», теоретичне вивчення та практична поїздка.
5	Березень-квітень 2020 рік	05.03; 12.03; 19.03; 26.03; 02.03; 09.03; 16.03; 23.03. 16:10, ауд. 45а	Історія регіону «Буджак», теоретичне вивчення та практична поїздка.

6	Травень 2020 рік	01.05; 08.05; 15.05; 22.05; 29.05. 16:10, ауд. 45а	Історія регіону «Буковина», теоретичне вивчення та практична поїздка.
7	04.06. 2020	16:10, ауд. 45а	Підведення підсумків 2019- 2020 навчального року.

Таким чином, теоретична розробка проекту гуртка історичного туризму, має відігравати роль фундаменту усього проекту. На цій стадії потрібно визначити основні положення створення гуртка. Визначити мету та завдання створення гуртка історичного туризму. Визначити цільову аудиторію, та методи агітації до вступу у гурток. А також створити план-графік роботи, та місце проведення занять.

2.2 Практична реалізація проекту гуртка історичного туризму «СКІФ».

Бажаючі прийняти участь у роботі студентського гуртка набиралися перш за все серед студентів кафедри туристичного бізнесу Харківської державної академії культури. Задля цього організатори гуртка особисто приходили на заняття навчальних груп та розказуючи про майбутню діяльність гуртка, запрошували студентів до участі. Найбільший акцент у агітаторській діяльності, робився на студентів першого та другого курсів, адже зацікавити наймолодших учнів своєю майбутньою спеціальністю, було однією з найголовніших завдань створення гуртка. Тому-що, від того, чи зацікавиться новий студент своїм навчання у академії з перших курсів, залежить його ставлення до навчання, а як наслідок і те, яким спеціалістом він стане у майбутньому.

До проведення занять та викладання матеріалів, були залучені викладачі кафедри туристичного бізнесу ХДАК. А також на окремі збори

запрошувались працівники туристичних організацій, і громадські активісти які займаються розвитком у сфері історії та туризму.

Для проведення теоретичної частини занять гуртка була обрана 45 аудиторія ХДАК. Це спеціалізований «туристичний кабінет», на стінах якого є велика мапа України та Європи, мапа Харківської області з головними її історико-культурними об'єктами, а також ілюстрації символіки найпопулярніших туристичних країн світу.

Навчальний період	Кількість занять	Тематика занять
Вересень - жовтень	8 занять + практична подорож	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Слобожанщина за часів Київської русі» 2. «Період Дикого поля» 3. «Колонізація Слобожанщини» 4.«Слобожанщина у другій половині 17 початку 18 столітті» 5. «Слобожанщина у складі Російської імперії» 6. «Громадянська війна на теренах Слобожанщини» 7. «Слобожанщина за часів 2 світової війни» 8. «Слобожанщина у 20-21 століттях»
Листопад - грудень	8 занять + практична подорож	<ol style="list-style-type: none"> 1.«Сіверщина в стародавні часи» 2. «Чернігово-сіверське князівство» 3. «Сіверщина у складі Великого Князівства Литовського» 4. «Гетьманський період» 5. «Сіверщина у складі Російської імперії» 6. «Сіверщина за часів Громадянської війни» 7. «Друга світова війна на Сіверщині» 8. «Сіверщина у 20-21 століттях»
Січень - лютий	8 занять + практична подорож	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Полтавщина за часів Київської Русі» 2. «Полтавщина у складі Великого Князівства Литовського» 3. «Козацька доба» 4. «Історія Полтавської битви» 5. «Полтавщина у складі Російської імперії» 6. «Полтавщина на початку 20 століття» 7. «Друга світова війна на теренах Полтавщини»

		8. «Полтавщина у 20-21 століттях»
Березень - квітень	8 занять + практична подорож	1. «Грецькі колонії на території Буджаку» 2. «Буджак у складі болгарського царства» 3. «Буджак у 13-15 століттях» 4. «Турецьке панування у Буджаку» 5. «Буджак у складі Російської імперії» 6. «Буджак у складі Румунського королівства» 7. «Буджак під час другої світової війни» 8. «Буджак у 20-21 столітті»
Травень	5 занять + практична подорож	1. «Період Київської Русі у Буковині» 2. «Молдовський період Буковини» 3. «Буковина під час Австрійського панування» 4. «Буковина на початку 20 століття» 5. «Буковина у 20-21 століттях»

Перші два місяці роботи гуртка були присвячені вивченню історії Слобожанщини, та її історико-культурних ресурсів. На заняттях була розглянута історія нашого краю від стародавніх часів до сучасності. Наприкінці другого місяця існування гуртка, учнями був складений туристичний маршрут Слобожанщиною, й під керівництвом наукового керівника здійснений перший туристичний виїзд гуртка, за маршрутом складеним самими студентами. Перша поїздка була досить короткою та близькою до Харкова, оскільки вона мало перш за все дати перший досвід спільної подорожі для студентів гуртка.

Об'єкти показу:

1. Національний меморіальний комплекс «Висота маршала І. С. Конєва» –Дергачівський район, смт. Солоницівка. На цьому місці, біля селищ Гаврилівка й Солоницівка, на висоті 197,3, в серпні 1943 року розташовувався, спостережний пункт командувача військ Степового фронту генерал-полковника І.С.Конєва. Звідси здійснювалось оперативне керівництво військами які звільнювали Харків, в ході запеклих боїв,

завершального етапу Белгородсько-Харківської наступальної операції (3-23 серпня 1943 року).

2.Покровський храм - Харківський район, смт. Безлюдівка. Дерев'яна церква на Безлюдівці з'явилася в 1741 році на пожежвимищеного населення.

3.Храм Бориса та Гліба - Зміївський район, с. Водяне. Монастир був затверджений Священним Синодом Української Православної Церкви 15 квітня 1997 року

4.Зміївський краєзнавчий музей - Зміївський район, м. Зміїв. Зміївський краєзнавчий музей було створено у 1991 році. За роки свого існування він став культурним центром Зміївщини. Експонати неодноразово експонувалися в обласних, всеукраїнських, міжнародних виставках у Харкові та Києві.

5.Таранівський музей гвардійців - широнівців -Зміївський район, с. Таранівка. Таранівський музей гвардійців-широнівців діє з 1973 року. Його експозиція присвячена подвигу взводу радянських солдат під командуванням лейтенанта П.М. Широніна, який утримував залізничний переїзд Безпалівка від фашистів, що наступали на Харків.

6.Каплиця храму Христа Спасителя (Спасів Скит) - Зміївський район, с. Першотравневе. Каплицю «Спасів Скит» встановлено на честь дивовижного порятунку царської сім'ї в залізничній катастрофі, яка сталася 17 жовтня 1888 року біля станції Бірки.

7.Музей бойового братерства - Зміївський район, с. Соколово. Основна експозиція музею присвячена подіям березня 1943 року, коли чехословацький батальйон під командуванням підполковника Людвіга Свободи разом з радянськими солдатами тримав оборону по р. Мжа, аби уповільнити наступ нацистських військ на Харків.

Туристична поїздка, яка стала практичною частиною занять студентського гуртка «Скіф» зацікавила студентів, й привернула до себе нових учасників.

Наступним об'єктом вивчення гуртком став старовинний історичний регіон Сіверщина. Він включає в себе Чернігівську та частину сусідньої з

нами Сумської області, й являє собою колиску зародження Київської Русі, тому неодмінно викликав інтерес у любителів історичного туризму. Через особливості логістики залізних доріг України, довелося розпочинати свою поїздку з Києва.

Об'єкти показу:

1. Козелець. Це невелике місто біля витоків річки Остер, який раніше вважався центром козацької слави. Козелець тісно пов'язаний з історією родини Розумовських. Неймовірно норовиста цариця Російської Імперії і її таємний шанувальник – виходець з провінційної сім'ї, мали величезний вплив на історію міста Козелець. Єлизавета і Олексій Розумовський були пристрасно закохані одне в одного, що і стало початком реформаторської діяльності. Завдяки увазі Єлизавети Петрівни Розумовський отримав стрімке зростання по кар'єрних сходах і кожні півроку з новим званням. Однак відстоював він завжди інтереси України і козацької старшини. Коли ж він нарешті прийшов до наміченої мети, то вирішив призначити свого брата Кирила гетьманом.

2. Чернігів. Він розташований на півночі України, й сприймається радше як музей просто неба, ніж просто давнє місто Чернігів. Його початкова історія, як і більшості стародавніх міст, окута легендами, переказами, гіпотезами.

3. Седнів. Перші згадки про Седнів припадають на 10-11 століття. Датою створення вважається 1068 рік. У ранньому середньовіччі місто було одним з центрів племені сіверян, а з 9 століття увійшло до складу Київської Русі. У місті в цей час був княжий палац, фундамент якого знайшли при розкопках.

4. Батурин. У цьому козацькому місті багато років знаходилась резиденція українських гетьманів. Він зберіг у собі дух козацтва, та дає можливість своїм гостям вивчати історію рідної країни.

На третьому етапі теоретичної роботи гуртка була розглянута сусідня Полтавщина – «серце України». Та був здійснений практичний виїзд на територію області.

Об'єкти показу:

1. Полтава. Це важливий культурний та історичний центр для всієї України. Вона вважається колискою сучасної літературної української мови. На території Полтави розташовано багато історичних та культурних пам'яток, головною із яких є поле всесвітньо відомої Полтавської битви, у якій російський цар Петро 1 розбив шведську армію Карла 12.

2. Диканька – селище міського типу, районний центр, розташований на правобережжі річки Ворскли за 30 км на північ від Полтави. На території сучасної Диканьки виявлені сліди 3-х поселень ранніх скіфських часів. Світову славу це село здобуло завдяки твору Миколи Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки», після виходу якого це село стало одним з головних туристичних центрів області.

3. Гоголево. Батьківщина одного з класиків світової літератури Миколи Гоголя. Тут зберігся музей-садиба письменника, де він провів свої дитячі та юнацькі роки.

4. Великі Сорочинці. Один з центрів українського подієвого туризму. Саме у цьому селі проходить відомий на усю східну Європу Сорочинський ярмарок.

Четвертим історико-культурним регіоном розглянутим та дослідженим нашим гуртком був Буджак – територія на півдні Одеської області. Це один з недооцінених туристичних регіонів нашої країни, з багатою історією та дуже різноманітним складом населення. Після вивчення теоретичного матеріалу був здійснений практичний виїзд за таким маршрутом: Одеса – Овідіопіль – Білгород–Дністровський – Ізмаїл.

Об'єкти показу:

1. Одеса. Одне з найбільших міст України, її головний порт та столиця північного Причорномор'я. «Південна пальміра» багата своєю історико-

культурною спадщиною, та відома на весь світ неповторним колоритом своїх жителів.

2. Овідіополь. Місто на березі Дністровського лиману названо на честь римського поета Овідія якого імператор Август відправив у заслання саме на місце сучасного Овідіополя. Крім того тут виявлені залишки старовинних міст: два з них існували в скіфські часи (IV-III століття до н. Е.), і ще два в епоху сарматів (II-III століття н. Е.), А на ще двох, останніх, знайдені залишки черняхівської культури (III -V століття н. е.). В античні часи тут існувало грецьке поселення.

3. Білгород-Дністровський. На місці сучасного українського міста постійне населення існувало ще з античних часів. Почергово на цій території проживали древні греки, римляни, візантійці, татари, вірмени, генуезці. Але найцікавішою пам'яткою міста є дуже добре збережена до наших днів Білгород-Дністровська фортеця.

4. Ізмаїл. Крайня південно-західна точка України. Ізмаїл розташований на березі Дунаю по якому проходить україно-румунська границя. Місто має довгу багатонаціональну історію, що відобразилося на зовнішньому вигляді та культурі міста. Крім того на території Ізмаїла була розташована Ізмаїльська фортеця, штурм якої у 1790 році армією Суворова увійшов у історію.

Останнім історико-культурним регіоном який вивчав студентський гурток історичного туризму «Скіф» у 2019 – 2020 навчальному році стала Буковина.

1. Кам'янець – Подільський. Кам'янець-Подільський – місто, що зберегло дух середньовіччя. Своєрідність і унікальність його полягають у величому поєднанні ландшафту з містобудівною структурою давнього міста, в якому військові інженери, використовуючи прекрасні природні властивості, створили фортифікації, що не мають аналогів у Європі.

2. Хотин. Це середньовічна фортеця розташована на березі річки Дністер. Вона у дуже гарному вигляді зберіглася до наших днів. Зараз там

проводяться середньовічні фестивалі, знімаються фільми, й просто проводяться екскурсії.

3. Чернівці. Це місто завдяки своїй історії, природній красі, дивовижній архітектурі, щедрою душею своїх мешканців давно зайняло визначне місце в реєстрі українських та східноєвропейських міст. Середньовічний початок та поступовий розвиток наповнюють його шарм та привабливість для людей, які цікавляться Буковиною.

Роботу гуртка можна поділити на декілька етапів, межами яких є практичні виїзди студентів та керівників у туристичні подорожі. Кожен етап тривав 2 місяці. Відвідуваність гуртка трималася приблизно на одному рівні увесь навчальний рік. Збільшення кількості студентів які відвідували теоретичні заняття гуртка відбувалося після туристичних поїздок. Тому що, учасники клубу ділилися яскравими враженнями від своїх мандрів зі своїми одногрупниками, показували фотографії, й тим самим заохочували їх приєднуватися до гуртка.

Таким чином Студентський гурток історичного туризму «Скіф», у 2019-2020 навчальному році розпочав свою роботу на базі кафедри туристичного бізнесу, Харківської державної академії культури. Система коли спершу проводяться теоретичні лекції та заняття спрямовані на вивчення певного регіону та території, підвищують інтерес у студентів до запропонованих поїздок, та створюють певний фундамент для подорожі. Адже за такою системою, туристична група зі студентів їде з певним багажем знань про відвідувану місцевість, та як наслідок, з готовими бажаннями, які саме місця або пам'ятки вони хочуть відвідати. Що підвищує інформаційну корисність відвідання історичних пам'яток, бо зацікавлений у певній темі студент, набагато уважніше поглинає інформацію у туристичній подорожі.

2.3 Методичні рекомендації щодо створення студентського гуртка історичного туризму «Скіф» та аналіз результатів його діяльності

Перш ніж почати створення й організацію студентського гуртка, треба з'ясувати з якою ціллю створюється гурток, та яких результатів бажає досягнути викладач разом зі студентами. Гурткова робота не повинна заважати основній програмі навчання студентів. У то й же час, бажано що би робота у гуртках перекликала з профільними предметами студентів.

Ефективність гурткової роботи залежить від порозуміння та чіткої взаємодії викладачів та студентів. Заняття у гуртку повинно бути ефективним та результативним, для цього необхідно дотримуватися основних елементів його структури.

Комплектування гуртка, здійснюється в період з 1 до 15 вересня, а також на протязі навчального року. Розклад роботи гуртка, затверджений адміністрацією академії, повинен бути розміщений на видному місці у фойє ВНЗ.

Гурткова робота в вищих навчальних закладах, є частиною освітнього процесу. Вона є одним із інструментів розвитку професійних якостей майбутніх спеціалістів у туристичній сфері. Тому організація роботи гуртка потребує правильної, продуманої, її координації організації, та планування.

Керівник гуртка повинен знати законодавчі і нормативно-правові акти: Конституцію України, Закони України "Про освіту", статут Хакрівської державної академії культури. Форми і методи навчально-виховної роботи, основи педагогічної етики, державну мову, відповідно до чинного законодавства України щодо функціонування української мови як державної.

Викладачі залучені до гурткової роботи мають володіти певними професійними навичками зі знання тематики їх лекцій, та основ педагогіки. Зокрема, володіння матеріалом, знанням методики і технології гурткової роботи. Уміння зацікавити студентів викладеним матеріалом, є одним з головних завдань педагога туристичного гуртка. Потрібно викликати у студентів не тільки інтерес до гурткової тематики, ай заохотити їх бажання, на власні очі побачити ті чи інші історичні об'єкти, про які йде мова на заняттях. Педагог залучений до роботи гуртка історичного туризму повинен

проявити високу комунікативну культуру, володіння педагогічними технологіями, здатність до творчої діяльності, вмінням будувати взаємодію зі студентами з позиції прийняття студента.

Сучасне студентство досить важко залучити до поза освітньої діяльності. Задля цього необхідно використовувати практичну частину діяльності гуртка, тобто туристичну подорож. У справі популяризації гуртка, допомогти непрямим засобом можуть соціальні мережі. Адже важко заохотити студента до відвідання занять гуртка красивими презентаціями, або цікавими лекціями. Набагато ефективнішим буде, якщо студент відкривши свої соціальні мережі побачить що його однокласник, виклав фотографії зі своєї гурткової подорожі, підписавши їх захопливим текстом. Це неодмінно має викликати у студентів асоціації гуртка історичного туризму «Скіф», не з сидінням за партами та прослуховуванням лекцій, як з яскравими враженнями, та гарними фотографіями побаченими на сторінках учасників гуртка. Задля цього, бажаним є створення сторінки гуртка у соціальних мережах, таких як Facebook, та Instagram. На сьогодні це найпопулярніші засоби комунікації серед студентства. Також незайвим буде створення власного хештегу, який учасники гуртка мають прикріпляти до світлин зі своїх подорожей.

На сьогодні історична спадщина та об'єкти пов'язані з нею займають одне з основних місць у туристичній індустрії. Поруч із рекреаційними ресурсами, історико-культурні ресурси є головними факторами популярності туристичного регіону. Майже жодна туристична поїздка не обходиться без відвідування місцевих пам'яток культури та історії. Тому гурток історичного туризму має позитивний вплив на туристську освіту майбутніх спеціалістів у цій сфері. Заняття у гуртку допомагають у вивченні фактичного матеріалу, пов'язаного з історико-культурними ресурсами регіонів. Ці знання є необхідними для менеджерів з туризму.

Крім того, під час занять, та туристичних виїздів, студенти отримують практичні навички, пов'язані з організацією туристичних подорожей. На

заняттях гуртка учасники мають можливість самостійно впливати на формування та розробку майбутньої поїздки. Це допомагає здобути навички, які є одними з основних для менеджерів з туризму. Самостійне формування турів, складання маршрутів, поряд з теоретичним знанням матеріалу головні складові професіонала. Також одним із головних критеріїв досвіду фахівця у туризмі є кількість здійснених ним подорожей, а заняття у гуртку допомагають збільшити їх кількість.

У більшості учасників гуртка вдалося викликати інтерес до історії рідної країни. Й завдяки практичним поїздкам цей інтерес вдавалося підтримувати на протязі навчального року. У частини студентів, особливий інтерес викликала робота пов'язана з самостійним складанням туристичних маршрутів на основі вивченого матеріалу. Деякі ж студенти відвідували теоретичні лекції гуртка не охоче, їх цікавили перш за все практичні поїздки.

Також було помітно, що серед студентів учасників гуртка історичного туризму «Скіф», в середньому, були кращі відмітки по навчальним дисциплінам «Географія», «Історія України» й «Історія туризму». З чого можна зробити висновок, що завдяки діяльності гуртка, вдалося не тільки донести нові знання, а й стимулювати в студентів інтерес до історії взагалі.

Висновки до другого розділу

Студентський гурток історичного туризму має відігравати роль об'єднуючої та рухомої сили для популяризації історичного туризму, адже будь-яка людина коли хоче здійснити подорож, в першу чергу задається питанням «з ким я можу здійснити подорож?» а також «куди саме мені поїхати?». На обидва ці питання можна буде знайти відповідь у спеціалізованому гуртку.

Метою діяльності студентського гуртка з історії туризму «Скіф» є поглиблене вивчення студентами історії рідного краю та держави. Колективне відвідання історико-культурних пам'яток, розширення

загального і професійного світогляду, отримання практичних навичок для майбутніх фахівців туристичної сфери.

Діяльність гуртка складається з двох основних частин, теоретичної та практичної. На теоретичних заняттях студенти вивчають історію формування, та культурну спадщину певного історико-культурного регіону України, після чого діяльність гуртка переходить в практичну частину.

Бажаючі прийняти участь у роботі студентського гуртка набиралися перш за все серед студентів кафедри туристичного бізнесу Харківської державної академії культури. Задля цього організатори гуртка особисто приходили на заняття навчальних груп та розказуючи про майбутню діяльність гуртка, запрошували студентів до участі. Найбільший акцент у агітаторській діяльності, робився на студентів першого та другого курсів, адже зацікавити наймолодших учнів своєю майбутньою спеціальністю, було однією з найголовніших завдань створення гуртка.

Перші два місяці роботи гуртка були присвячені вивченню історії Слобожанщини, та її історико-культурних ресурсів. На заняттях була розглянута історія нашого краю від стародавніх часів до сучасності. Наприкінці другого місяця існування гуртка, учнями був складений туристичний маршрут Слобожанщиною, й під керівництвом наукового керівника здійснений перший туристичний виїзд гуртка, за маршрутом складеним самими студентами.

На наступних етапах роботи гуртка були теоретично досліджені декілька історико-культурних регіонів України. Це «серце України» Полтавщина, Сіверщина, Буджак, та Буковина.

Перш ніж почати створення й організацію студентського гуртка, треба з'ясувати з якою ціллю створюється гурток, та яких результатів бажає досягнути викладач разом зі студентами. Гурткова робота не повинна заважати основній програмі навчання студентів. У то й же час, бажано що би робота у гуртках перекликалася з профільними предметами студентів.

Гурткова робота в вищих навчальних закладах, є частиною освітнього процесу. Вона є одним із інструментів розвитку професійних якостей майбутніх спеціалістів у туристичній сфері. Тому організація роботи гуртка потребує правильної, продуманої, її координації організації, та планування.

Гурток історичного туризму має позитивний вплив на туристську освіту майбутніх спеціалістів у цій сфері. Заняття у гуртку допомагають у вивченні фактичного матеріалу, пов'язаного з історико-культурними ресурсами регіонів. Ці знання є необхідними для менеджерів з туризму.

Крім того, під час занять, та туристичних виїздів, студенти отримують практичні навички, пов'язані з організацією туристичних подорожей. На заняттях гуртка учасники мають можливість самостійно впливати на формування та розробку майбутньої поїздки. Це допомагає здобути навички, які є одними з основних для менеджерів з туризму. Самостійне формування турів, складання маршрутів, поряд з теоретичним знанням матеріалу головні складові професіонала у сфері туризму.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі здійснено теоретичне дослідження історичного туризму в Україні, та практично реалізований проект створення гуртка історичного туризму «Скіф». На основі здійсненої роботи були отримані такі висновки.

1. Історичний туризм є одним з основних компонентів туристичної індустрії. Сутність історичного туризму полягає у бажанні людей вивчати своє минуле, й відвідувати найрізноманітніші місця пов'язані з ним. Специфікою цього різновиду туризму є те, що об'єктом історичного туризму може стати що завгодно, що має історичну цінність для людей певної національності або релігії.

2. Історичний туризм розвивався й формувався у лоні усієї туристичної індустрії. Він отримав свій початок на стародавньому сході, активно розвивався у древньому Римі та Греції. У Середні віки був певний занепад історичного туризму, але у Новий час та особливо Новітні часи, історичний туризм зайняв одне з провідних місць у туристичній індустрії.

3. На сьогоднішній день Україна володіє достатньо багатими та різноманітними ресурсами для історичного туризму. Завдяки яким має перспективу приваблювати туристів різних національностей та релігій. Однак головною проблемою для розвитку історичного туризму в Україні є незадовільний зовнішній стан багатьох об'єктів історичного значення.

4. Під час роботи теоретично розроблений проект створення гуртка історичного туризму «Скіф». Визначена мета, цілі та задачі створення гуртка, цільова аудиторія. Сформована структура управління гуртком історичного туризму, та сформоване Положення про гурток. Розроблений графік занять та місце їх проведення.

5. Створено гурток історичного туризму «Скіф». Сформована група студентів, бажаючих взяти участь у діяльності гуртка. Проведено 37 теоретичних занять, та 5 практичних подорожей по різних історико-

географічним регіонам України а саме: Слобожанщина, Сіверщина, Полтавщина, Буджак, та Буковина.

6. На початку створення й організації студентського гуртка, треба з'ясувати з якою ціллю створюється гурток, та яких результатів бажає досягнути викладач разом зі студентами. Гурткова робота не повинна заважати основній програмі навчання студентів. У то й же час, бажано що би робота у гуртках перекликала з профільними предметами студентів. Гурток історичного туризму має позитивний вплив на туристську освіту майбутніх спеціалістів у цій сфері. Заняття у гуртку допомагають у вивченні фактичного матеріалу, пов'язаного з історико-культурними ресурсами регіонів, та дозволяють набути практичних знань з організації та проведення туристичних подорожей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Предметний гурток: задачі, форми роботи, облік роботи та звітність» – Дніпро: Дніпровський міський базовий технікум зварювання та електроніки імені Є.О. Патона, 2018 р., 68 стор.
2. Krempien, P. Geschichte des Reisens und des Tourismus. – S. 17.
3. Александрова А. Ю. Міжнародний туризм: Підручник. М., Аспект Пресс, 2002, - 470 с.
4. Арефьев В.Е. Введение в туризм: учебное пособие / В.Е.Арефьев. Изд-во АГУ, 2002. -282 с.
5. Бабарицька В. К. Організація туризму : навчальний посібник / В. К. Бабарицька, О. О. Любіцева. – ч. 1. – К., 1998. – 82 с.
6. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик. К.: Альтерпрес, 2001. 234 с.
7. Божко Л. Д. Культурний туризм як важливий чинник соціально-культурного розвитку регіонів України [Електронний ресурс] / Л. Д. Божко. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: https://tourlib.net/statti_ukr/bozhko.htm.
8. Борисо-Глебский женский монастырь, с. Водяное [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://izum.church.ua/ru/monastyri/boriso-glebskij-zhenskij-monastyr-s-vodyanoe/>.
9. Борушак М. І. Стратегія розвитку туристичних регіонів : монографія / М. І. Борушак. – Львів: Інтеллект-Захід, 2008. – 280 с.
10. Вакуленко В. Туризм і охорона культурної спадщини: український досвід: монографія В.Вакуленко, І.Валентюк, В.Грибан та ін. / За заг. ред. Ю. Лебединського, В.Вакуленка, М.Онисько. К.: Видавництво КІС, 2003. 176 с
11. Воронкова Л. История туризма : учебное пособие / Л. Воронкова. – М.: МГУ, 2001. – 304 с.

12. Грицкевич, В.П. История туризма в древности. – СПб.: Герда, 2005
13. Дранкевич, О.Г. История путешествий и туризма: пособие / О.Г. Дранкевич, М.А. Нагорный. – Мн.: БГУФК, 2008.
14. Жукова М. А. Индустрия туризма : менеджмент организации : учеб. пособ. Москва : Машиностроение, 2006. 200 с.
15. История путешествий и туризма : монография / А.Н. Дулов, К.А. Дюхова, Д.В. Юрчак. – Витебск : УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2011. – 139 с.
16. История туризма: сборник / сост.: С.Н. Макаренко, А.Э. Саак. – С. 27
17. Історія міста Чернівці [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://chernivtsy.eu/portal/8/801-801.html>.
18. Костюк О.М. «Історія туризму та рекреації» – К. :Знання, 2011. – 415 с.
19. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 271 с.
20. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності / О. Кузьмук. Режим доступу: <https://tourlib.net/stattiukr/kuzmuk.htm>.
21. Місто Кам'янець [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://7chudes.in.ua/nominaciyi/kamyanets/>.
22. Місто легенд - запрошуємо до Чернігова! [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://chernigiv-rada.gov.ua/chernihiv-misto-legend/>.
23. Окладникова Е. А. Международный туризм. География туристских ресурсов мира : учеб. пособ. Москва : Учитель и ученик, Омега-Л, 2015. 384 с.
24. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-4558.html>.

- 25.Пазенок В. С. Феномен туризму: людський вимір / В. С. Пазенок // Готельний і ресторанний бізнес. — 2001. — № 1.
- 26.Попович С.І. Туристично-екскурсійні ресурси України: вступ до проблеми / С.І. Попович // Збірник "Туристичні ресурси України". К.: Тип. ФІГУ, 1996. 352 с
- 27.Рагулина М. В. Культурная география: теории, методы, региональный синтез : монография / М. В. Рагулина. – Иркутск: Изд-во Ин-та географии СО РАН, 2004. – 271 с.
- 28.Сапрунова В.Б. Туризм: эволюция, структура, маркетинг.- М., 1977.- С. 31
- 29.Скобкин, С. С. Менеджмент в туризме : учеб. пособ. Москва : Магистр, 2015. 448 с.
- 30.Сокол Т. Г. Основи туризмознавства : навч. посіб. Київ : Слов'янський дім, 2006. 76 с.
- 31.Соколова, М.В. История туризма: учеб. пособие. – М.: Мастерство, 2002.
- 32.Таранівський музей гвардійців-широнінців [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cultura.kh.ua/uk/cultural-institutions/museums/1469-taranivskij-muzej-gvardijtsiv-shironintsiv>.
- 33.ТУРИЗМ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://knute.edu.ua/file/MTc=/344519a49a74e01ba891b5467f7c2bc7.PDF>.
- 34.УрриДж. Взгляд туриста и глобализация / Дж. Урри // Массовая культура: современные западные исследования. — М., 2005.
- 35.Цюрупа М. В. Осмислення феномену туризму в європейській історико-філософській традиції / М. В. Цюрупа // Філософія туризму. — К., 2004. — С. 2.

ДОДАТКИ
ПОЛОЖЕННЯ ПРО СТУДЕНТСЬКИЙ ГУРТOK ІСТОРИЧНОГО
ТУРИЗМУ «СКІФ» ГУРТOK

1. Загальні положення

1.1 Студентський гурток історичного туризму «Скіф» (далі –гурток) є добровільним науковим об'єднанням студентів.

1.2 Студентський гурток діє згідно з чинним законодавством України, Статутом Харківської державної академії культури, цим Положенням.

1.3 У своїй діяльності науковий гурток керується принципами рівноправності членів гуртка, самоврядування, відкритості та прозорості діяльності, зв'язку науково-дослідної роботи з навчальним процесом.

2. Мета і завдання наукового гуртка

2.1. Метою діяльності студентського гуртка з історії туризму «Скіф» є поглиблене вивчення студентами історії рідного краю та держави, колективне відвідання історико-культурних пам'яток, розширення загального і професійного світогляду, отримання практичних навичок для майбутніх фахівців туристичної сфери.

2.2. Основними завданнями наукового гуртка є:

- закріплення та підвищення рівня знань студентів в сфері історії;
- створення умов для співпраці і обміну думками між студентами та викладачами;
- надбання майбутніми спеціалістами туристичної сфери практичних знань у вигляді особистих відвідувань об'єктів історико-культурної спадщини;
- вивчення історії регіону та країни на теоретичних заняттях гуртка;
- підняття національної самосвідомості та патріотизму серед студентства;
- вивчення на практиці різних аспектів організації туристичної подорожі (логістика, матеріальне забезпечення, робота екскурсовода);

- отримання навичок роботи у колективі та командної взаємодії;
- збільшення зацікавленості молодшого студентства до туризму;

2.3. Для реалізації зазначеної мети і завдань члени наукового гуртка повинні брати активну участь у його діяльності.

2.4. Діяльність наукового гуртка фіксується у протоколі засідання, а наприкінці семестру та навчального року робиться загальний підсумок його роботи.

3. Основні форми роботи гуртка:

3.1. Основними формами роботи студентів є:

- теоретичні заняття із вивчення історії, та історико-культурної спадщини Слобожанщини та в цілому України;
- проектування власних туристичних маршрутів;
- проведення практичних туристичних подорожей визначними історичними місцями;
- участь членів гуртка у студентських конференціях з історії;
- проведення круглих столів, конференцій, семінарів;

4. Управління студентським гуртком

4.1. Загальне керівництво діяльністю студентського гуртка здійснює науковий керівник та староста наукового гуртка.

4.2. Науковим керівником – може бути викладач на якого покладено обов'язки наукового керівника.

4.3. Староста студентського гуртка – студент, на якого покладено ці обов'язки за погодженням із керівником. Староста обирається з-поміж постійних членів гуртка більшістю голосів.

4.4. Науковий керівник та староста діють на підставі цього Положення.

4.5. Науковий керівник здійснює такі функції:

- затверджує план діяльності студентського гуртка на навчальний рік та подає його на затвердження ректору Харківської державної академії культури

- координує наукову-дослідну діяльність студентського гуртка та проведення практичних туристичних подорожей;

- вносить на обговорення студентського гуртка основні питання його діяльності;

- здійснює допомогу в науковій роботі учасників студентського гуртка;

- призначає заняття студентського гуртка;

- підводить підсумки обговорення кожного засідання студентського гуртка;

- вносить пропозицію ректору Харківської державної академії культури про відзначення учасників студентського гуртка;

- вирішує інші питання, пов'язані з діяльністю студентського гуртка.

4.6. Староста студентського гуртка зобов'язаний:

- інформувати студентів про роботу студентського гуртка і умови членства в ньому;

- виконувати організаційну роботу, необхідну для діяльності студентського гуртка;

- вести облік членів студентського гуртка;

- вести протоколи засідань студентського гуртка;

- подавати науковому керівнику пропозиції щодо покращення роботи студентського гуртка;

- здійснювати іншу роботу за дорученням наукового керівника.

4.7. Для участі у роботі наукового гуртка можуть запрошуватись інші викладачі, практичні працівники у сфері історії та туризму.

5. Членство в студентському гуртку

5.1. Студентський гурток функціонує на основі добровільного членства.

5.2. Членство в гуртку не є фіксованим.

5.3. Членом студентського гуртка може стати кожен студент Харківської державної академії культури, який цікавиться поглибленим вивченням історії рідного краю та туризмом.

5.4. Прийом в члени студентського гуртка проводиться на його черговому засіданні за особистою заявою студента .

5.5. Права членів студентського гуртка:

- виступати з доповідями на засіданнях студентського гуртка;
- брати активну участь в дискусіях щодо теми засідання студентського гуртка і задавати питання доповідачам;
- брати участь у туристичних подорожах гуртка;
- пропонувати власні туристичні маршрути для майбутніх практичних виїздів гуртка;
- брати участь у прикладних наукових дослідженнях академії;
- вийти зі складу наукового гуртка за власним бажанням.

5.6. Обов'язки членів наукового гуртка:

- бути присутнім більш ніж на половині засідань наукового гуртка, що проводяться протягом навчального року;
- дотримуватись всіх вимог даного Положення;
- виконувати доручення наукового керівників та його заступників;
- поширювати інформацію про студентський гурток серед студентів Харківської державної академії культури.

6. Прикінцеві положення

6.1. Положення про студентський гурток історичного туризму «Скіф» наступні зміни і доповнення до нього приймаються на засідання цього гуртка з наступним затвердження ректора Харківської державної академії культури.

6.2. Положення про студентський гурток коледжу та наступні зміни і доповнення до нього, вступають в силу з моменту їх затвердження ректором Харківської державної академії культури.

6.3. Пропозиції щодо змін і доповнень Положення про студентський гурток історичного туризму «Скіф» вносяться науковим керівником.